B. N. C.
FIRENZE
1045
3

Misc 1045 3

Digitized by Google

BART. L.

MISCELLANEE
R. BIBLIOTECA
1045
3
DI FIRENZE
NAZ. CENTRALE

XXVIII
BARTAL

VATICANA PVRPVRA

SERENISSIMO PRINCIPI

FRANCISCO MARIÆ

AB HETRVRIA

EO DIE AB

INNOCENTIO XI.

PONT. O. M. COLLATA,

QVO

LEOPOLDVS I.

ROMAN. IMPERATOR

BVDAM EXPVGNAVIT.

EPINICIVM

AB IO. FRANCISCO BARTALVCCIO SOC. IESV PRESB. ELOQVENTIÆ PROFESSORE

Dictum

IN COLLEGIO FLOR. EIVSD. SOC.

ET EID. SER.MO EMINENTISS.QVE PRINCIPI

FRANCISCO MARIÆ

AB HETR. S. R. E. CARD.

DICATVM.

FLORENTIÆ MDCLXXXVII.

Ex Typographia ſub Signo Stellæ. *Super. Permiſſu.*

A I

1045·3

EPINICIVM.

GRande morę pretium, longi fortuna laboris,
Meta triumphorum, tardęq; ſuperbia palmę,
B V D A, iaces! lento nimirùm ingentia partu
Gaudia naſcuntur; nec habet Victoria nomen,
Integra ſudorum cui non influxerit ætas.
Carminibus, mea Muſa, tuis hęc apta mouendis
Machina Fatorum : neque enim ſine pondere Fati,
B V D A diù noſtris fuit immanſueta triumphis.
Quarè age : quid tacito conſumis gaudia plectro?
Hìc, vbi floriferę cryſtallinus incola ripæ
Arnus, aquoſa licèt ſeruare ſilentia ſuetus,
Attamen Adriaci, Florentiniq; Leonis
Felices claſſes victricia ſuppara plaudit,
Indulgenſq; ſuis Cirrhęam floribus vndam,

Argolicas laures, COSMO victore, ſalutat.
Dic, cur Cæſareo manſueſcere BVDA tonanti
Longùm difficilis, tandem ſe tota catenis
Indidit Auſtriacis, vbi primùm, Tybridis oſtro
Multiplicante Patres, creuit tibi, Roma, Senatus;
Sacraq; MEDICEOS ambiuit purpura faſces.
Tùq; ò, quem triplex illum nat Infula mundi
Æternum ODESCALCHI ſanguinis ornamentum,
Terrarum Cæliq; potens; cui militat omnis
Auſtria, tù dignos aſpira in Carmina ſenſus:
Quandò erat in fatis vt non penetrabilis eſſet
Cæſareis Aquilis Regina binominis Iſtri,
Murice Romanum ni te reparante Senatum
Vaticana tibi deberet Curia Patres.
Tu quoquè SENENSI latè Moderator in agro;
Tu, qui MEDICEVM nomen virtutibus ęquas,
Qui Vaticano longùm expectatus ab Oſtro
Nobilitare potes quicquid Tibi detur honoris,
FRANCISCE, auguſtus meritis & nomine Princeps,
Quas Tibi ſiſto, meas ne dedignere Camænas.
Audax obſequium Magno viliſſima ferre
Munera: ſed pretium de Te viliſſima ducent;
Nam propè Te magnum poſſunt grandeſcere parua;
Nec ſe vile probat Te ſiquid amante probatur.
Tempus erat, quo tergemini diademata Regni
Emeritus decimis iam faſcibus ODESCALCHVS
Rexerat, vndecimum iam regnaturus in Annum.
Quùm Pallatinæ moderator luteus vndæ
Tybris, adoratos Patres magnumq; Senatum
Explorans, Fidei, quo pręſide, Roma magiſtra eſt,
Et quo par Superis eſt Aula vicaria CHRISTI;
Fortè recenſebat numerum, vt ſignanda lapillis
Nomi-

Nomina Erythręis iterùm ſcribantur in Aſtris,
Quę legat, attonituſq; legens, nouus Annus adoret;
Æſtimet, & magnà magnum de prole parentem.
Sed viduas tot morte togas vacuaſq; curules
Vt videt, & raris habitatum Heroibus oſtrum,
Erubuit numerum, caſtigauitq; ſuperbi
Lætitiam censùs: Tùq; o ſanctiſſima, dixit,
Roma, ſupina tui ſpectas tot damna Senatus?
Nec te Maieſtas raro quæ vilior vſu,
Quæque, Patrum populo iam decreſcente, ſeneſcit
Sollicitare poteſt vt toto Heroas ab orbe
Sedula feſtines occæcatura lacunas?
Excute torporem. Si raro ſydere Cælum
Vix placet: & nullos oculos ſibi vindicat hortus
Cui roſa rara nitet, cui floret auariùs herba;
Tu quoquè, Roma, minùs pretioſa nepotibus ibis,
Et dicère minùs caput admirabile Mundi,
Murice ſi raro te narret Fama minorem,
Ceu Vaticanum ſis faſtidita Senatum.
  At! quid in inuidiam nimio temerarius ore
Te voco, ſancta ſoror? pleni te ſumma Senatus
Mordet cura tui; ſed iam propè nullus habetur,
Humani generis vitio, qui ad grandia natus,
Magnus Auis, maior Virtutibus, impleat Oſtrum
Et Vaticanis qui non ſit faſcibus impar!
Vſqueadeò primis peiora ętatibus ætas
Noſtra parit, mox peiores paritura nepotes
Proxima quę veniet! ſed tù, mihi ſacra Pronęa,
Arbitra terrarum, diuinæ filia mentis;
Si modò noſtra vides, & te mortalia tangunt;
Finge homines meliore rota: naſcantur vbiquè
Quos Vaticani non dedignentur honores.

Vix ea. Quùm ſubitò nitidâ ſe nube carinans
Relligio, in terras vehitur, vultuq; ſereno
Se confeſſa Deam : rerum o ſpes prima mearum,
Chare Tybrj, dixit, nimijs abſiſte querelis;
Quippè diẹs inſtat, quo ſe tua Roma beatum
Induet in populum, magnẹ cui præmia mentis
Purpura, ab auguſto indulgebitur **ODESCALCHO.**
Nam, quòd adoratum decoxerit hactenùs Oſtrum
Longa dies, ſolitoq; minor ſit Curia Patre,
Non vitium humanẹ ſobolis, non aſtra maligna,
Non infæcundi fecere Heroibus Anni.
Scilicet (vt reliqui taceam tot lumina Mundi
Egregios virtute viros, quos prima Vetuſtas
Si tulerat, Superùm ſcripſiſſet nomina faſtis)
Quantus Tyrrhena, **COSMI** germanus in Aula
FRANCISCVS nitet! & magnis virtutibus altos
Vincit Auos, vinci non indignantibus illis.?
Hic opibus Princeps, animoq; ad Regna creatus,
Sed regnis maior, minor vno Principe **COSMO**,
Exprimit auguſtos Proauos, quibus vltima gentis
Gloria **ROBOREÆ** ſimilem **VICTORIA** finxit,
Et peperit geminis ẹquum indole **FERDINANDIS!**
Sacri illum tituli, ſacræ optauere curules
Cuſtodem recti, regnatoremq; modeſtum;
Auratæ ſeu iura Lupæ daret aureus ipſe,
Seu Florentini ſpecioſa in ſede Leonis
Pulchrum formoſis ornaret moribus Arnum;
Sed quòd adhùc Cælo non ſe matura vehebant
Aſtra, quibus grandes monſtraret Purpura mentes,
Nulli illum tituli, nullæ tenuere curules.

Ergo cauſa moræ, potuit qua rariùs eſſe
Prodiga Romanæ trabeæ Latijque galeri

Vati-

Vaticana manus (Superi ſi vera loquuntur)
Hæc mihi ſola patet dextro monſtrata Tonante :
Nullus, nempè liquor, toto color hactenùs orbe
Nullus erat, roſeo dignus qui accenderet imbre
Fila Palatinæ clamydis trabeaſq; Latinas .
Nam, quùm vulgari non ſint virtute decorę
Tot grandes Animæ , veſter quas educat orbis,
Et Vaticani numerum quas eſſe Senatùs
Iamdudùm ſtatuit ter maximus ODESCALCHVS,
Murice non Tyrio, non de Sidonide concha ,
Nec de vulgari decuit rubuiſſe corallo
Stamen adoratum, quo ſummę debita reddat
Præmia virtuti Pater auguſtiſſimus Orbis .
Adde quòd Hetruſco quùm ſit properanda Dynaſtæ
Purpura, quem COSMI ſimilem per Achaica regna
Thracibus horribilem Scythicoq; cruore rubentem
Monſtràrunt Venetus Florentinuſq; Leones ,
Sanguineæq; Cruces procul oſtendère cruentum
Apenninigenis de puppibus Helleſponto ,
Non benè plebeio Tyrij de ſanguine piſcis ,
Sed de magnanimo ſparſoq; in bella cruore
Accendenda fuit Romanæ purpura lucis .
Hinc ego MEDICEI iurata miniſtra decori ,
Syderibus digreſſa meis, lectura liquorem
Sanguinis egregij, petij quà Biſtones armis
Languent Auſtriacis, & quà ſub Cęſare toto
Ardua Buda tremens in opaco ſanguine fumat .
Hìc habilem trabeis, per aperta cadauera ferro ,
Sedula veſtigans & inobſeruata , cruorem
Hinc atq; indè lego; lectumq; hæc fuſilis Vrna
Defendit, Tyberine, tibi : tù quippè colorem ,
Si ſapis, hinc hauri, quo ſe noua lana Senatùs

 Induat

Induat Auſonij, ſpretâ conchylide flammâ;
Scilicèt auguſtis Patribus, quibus ardet ab oſtro
Vaticana clamys, tanto expreſſura rubore
Ardorem Fidei, noſtrumq; in ſanguine CHRISTI
Fœlix naufragium, quo quiſque appellimur aſtris,
Haud vllo, meliùs potuit, quàm ſanguinis hauſtu,
Lana colorari, quem vitæ largus honeſtæ
Seminat ad Budam, pro CHRISTO, & Cæſare, miles.
Ergo meo lectum ſtudio, Tyberine, cruorem
Accipe, quo vitam ſpecioſa in morte perennem
Sanciuere ſibi gens Itala SPINVLA, & ASTVS;
Quemq; occæcato viuens de vulnere ſparſit
Nobilis ARCHINTVS iam quouis maior honore
Mortali, felix vt qui vel vincere mortem:
Et facilis Budam, vel præcipitando, ſubire.
  Ne tamen horrendùm rubeat, triſtemq; propinet
Maieſtatem oculis clamys ebria ſanguine puro,
Tù, iam concretam, ſtantemq; in fruſtula molem
Sanguineam, veluti fabricata corallia torno,
Vel quales acinos per hiantia corticis ora
Oſtentare ſolent Autumno Punica mala,
Sparge ſuper facilem domitamq; à vomere terram;
Qualitèr Autumni ſolers ſub frigora prima
Villicus immittit Cerealia ſemina ſulcis;
Nam tibi ſe ſubitam tranſmittet viuus in herbam
Sanguis; adoptatuſq; tui, inter gramina campi,
Qui modò liquor erat miſeriq; emblema doloris,
Iam flos & florum fiet frondoſa voluptas:
Scilicèt occulto ingenio pulchraq; rapinâ
Furatus Veneri frondeſque ignemque roſarum
Induet in roſeam ſegetem faſtigia culmi;
Quæque roſas habuit de ſanguine fabula falſas

Inui-

Inuidioſa modò videat de ſanguine verás.
Sic tandem Auſtriaci manſueſcet torua cruoris
Purpura; pacifico ſic blandiùs Aula Quiritum
Flore renidebit, ſed nato à ſanguine flore;
Quippè, vbi ſanguineà tu de radice reciſum
Prodigiale nemus porrexeris ODESCALCHO,
Spontè ſuper veſtes roſeus ſe digeret humor
Sanguinis herbiferi, dextràque ſtupente colorem,
Ipſa ſibi rubeum component vellera vultum.
Vſqueadeò roſa nata pio de ſanguine belli
Ambitioſa pijs volet eſſe Heroibus oſtrum!
Dixerat; & remeans iam concedebat in aſtra.
Tum Tyberis: bona Diua, licet vix peruia menti
Dixeris iſta meæ, & forſan caritura nepotum
Cuncta fide; tamen ipſe tuis me indulgeo verbis
Credulus: à Superis falſi quid ſuſpicer? aut cur
Eſse meo credam tot vendita verba dolori?
Tù tamen (hæc quoniam redolent miracula Budam)
Diua, fac intereà, tantos dum ſemino flores,
Auſtriacis Aquilis fac ſit fera Buda trophæum:
Quippè hæc votorum ſedet altera meta meorum;
Iſta meos penitùs iugulabit fama dolores;
Imperijque tui mihi molliet iſta laborem.
Indulgete mihi, lentiſſima Sydera, Budam,
Et pridem obſeſſæ maculas abolete Viennæ!
Hoc quoquè; Relligio Tyberim tunc occupat; aſtris
Hoc quoquè non ſurdis votum, Tyberine, probatur.
Spe lacrymas curaſque doma: expugnata iacebit,
Buda, & adorabit, LEOPOLDO vindice, Romam.
Imò (placent etenim nimiùm tua vota Tonanti)
Tunc penitùs cadet Auſtriaco data Buda furori
Victima, quùm primùm, quæ tù mea ſemina terræ

Sparſeris, herbeſcant, & ſpondeat herba roſetum ;
Purpuraque Auſoniæ longùm expectata Thiaræ
His lacrymata roſis tingat matura Senatum .
Sic etenim Auſtriaco dum Buda aſſerta cruore
Rursùs erit patrium latè Regina per Iſtrum ;
Par Superis viſum eſt, vt, vel cruor ipſe per Orbem
Regnet, adorati vel fiat purpura Regni .
Quare age, raſtra moue, celeri fode vomere terram
Improbus ; & roſeam quùm primùm adoleſcere ſyluam
Videris in ſulco, fatales inſpice frondes :
Scilicèt indicium domitæ indubitabile Budæ
(Sydera teſtor) erit quod de radice roſeti
Erumpent frondes inſcriptæ nomina Budæ ;
Aligeros etenim cæleſti è rure Colonos ,
Eſt quibus æterni cura immortalis Aprilis ,
Ipſa tibi expediam , qui ; dum ſe flore laceſſent
Semina ; ſuccinti tacitàque in nube latentes ,
Occultà Budam ſcribant in frondibus arte .
Intereà , vt citiùs meſſem fata ſanguine tellus
Explicet, & vireant maculoſæ grammate frondes ,
Auxiliatrices adhibe, tua Numina, Nymphas,
Et florum Genios, & quas habet herba Napeas .
Vix ea ; quùm ſuperas tota expirauit in auras ,
Et Tybris à tanto ſtupidus ſtetit obſide fati .

Hæc dum Romano furtìm ſub Sole geruntur ,
Auſtria Teutonicas inter pulcherrima Nymphas ,
Et regnatricis cuſtodia prima Viennæ ,
Fortè ſupinandam LEOPOLDI ad fulmina Budam
Suſpirans, grandique fouens ſuſpiria fletu ,
Vt ſteriles videt ire dies, Aquilaſque minores
Turribus Othryſijs, & vinci neſcia ſaxa :
Ore ſuperba truci (nam fecerat ira ſuperbam ,

Et

Et dolor horribilem) nimis, oh! inſana meorum
Vota triumphorum, dixit; temeraria Budam
Ardeo, ſi Budam nec Noricus explicat ignis,
Nec domat audaci confiſum Biſtona muro
Brandeburgiaci metuenda potentia Martis.
Et tu, Buda, mihi felix & amabile nomen,
Chara mei Regni ſoboles, dulciſſima Buda,
Siccine, Buda, meis accedere digna triumphis,
Siccine te differs? tibi ſic inamabile donum
Libertas? ſedenim cui te repetenda reſeruas,
Quandò Cæſareâ victor LEOPOLDVS in Aulâ,
Cui quondàm à Superis promittebare trophæum,
Et nitet, & toto iam iam iuratur ab Iſtro?
O qui Sydereo moderaris prælia nutu
Bellator Deus, & bellorum vera poteſtas,
Cuius ad arbitrium ſtipendia lucida fecit
Iamdudum Michael pictuſque exercitus aſtris,
Aſpice! Threijcium, me vindice, Buda recuſat
Eiurare nefas; & inexpugnabilis obſtat;
Nam licèt Auſtriacus grauè fulminet ignis in arcem,
Tota per oppoſitas hebetantur fulmina Lunas!
Ah, meliùs mea bella moue, mentemque cadendi
Ingere, Cæſareis quæ ſtant imperuia, ſaxis;
Et quoniam potes; ipſe tuam, precor, aſſere Budam:
Aſſere: Buda tua eſt; etenim, niſi falſa recordor,
Quùm per Pannonicum Lunata licentia Mundum
Serperet, & totum flagnarent Thraces ad Iſtrum,
Tu mihi ſollicitæ, lacrymiſque & voce roganti
Multa ſuper Budam, dicebas: Auſtria, parce
Vocibus, & lacrymis; nam nulla obliuia Budæ
Longa Deum tangent. cadet illa à turbine tantæ
Cladis, & indecores implebit ſerua catenas;

Diuino ſiquidem mos eſt non rarus amori,
Per varios caſus perque infortunia mille
Reddere ſe dignos, & ſe per dura fateri:
Sed breue naufragium, breuis eſt ab Amore procella;
Scilicèt & tempus veniet, quùm, ſydere dextro,
Exeat Auſtriacæ metuendo è ſanguine gentis,
Theutonici Regni LEOPOLDVS gloria, vindex
Pannoniæ, toto per quem procùl exulet Iſtro
Byzzantinorum trabeatus latro penatum.
Et tunc Cæſareis circumuallata ſariſsis
Buda, capi facilis, lapidoſa ad vulnera muri
Læta, pharetratos frænos ac Turcica iura
Expuet, indignans, vicino Cęſare, Turcam.
En! quo promiſſæ recidunt oracula Budæ!
Ipſa quidèm Auſtriaco circumuallatur ab enſe,
Et cuperet fortaſsè capi; ſed fertile muris
Aggeribuſque iugum, & nullis matura ruinis
Męnia, ſpes noſtras debellauere ferendo!
Hinc hebet Auſtriacus, ſibi qui fore peruia ſperans
Omnia poſt domitum Peſton, Iſtrumque minorem
Ponte, ardoris inops timido iam pectore furtìm
Palpitat; & nimiùm prono feruore petiti
Iam piget obſidij; ſperataque Buda teneri
Viſa procùl, noſtros vicina infamat amores!
Ecquem das igitur finem, Pater optime, fatis?
Hæc ait, & querulis ſuſpiria muta maritans
Vocibus, irrorat liquidà caligine vultum,
Dedecoratque genas; ſedenim fuit ipſe decorus
Fletus; & à lacrymis noua gratia venerat ori.
Has de perſpicuà Cęli regione querelas
Inuidiamque ſuam Deus audijt; & miſeratus
Reginæ lacrymas: (quid enim non illa moueret

Et caſta, & lacrymans, & poſcens Numine digna ?)
Seſe offert miſeræ, non vt ſine nube videri
Cælicolis, quantuſque ſolet quùm totus amandum
Se Superis aperit, nil caligantibus illis;
Sed moderatus opes vultùs, radijſque modeſtis
Illitus, exhauſtà ſe qualis nube fatetur
Autumni longo Sol caſtigatus ab imbre,
Quùm totam nondum conſumpſit Pleiada nymbus;
Et dubites num Sol niteat, num Solis imago.
Mox vocem fingens: iam deſine, dixit, amantum
Nata, querelarum. felicem immota laborant
Fata diem, ſtabilisque mihi Sententia viuit,
Qua meliora feras. iam proxima meta labori eſt.
B V D A cadet, ſed quùm naſcetur B V D A per herbas,
Et creſcent flores inſcripti nomina B V D Æ.
Dixit; & in tantis ambagibus imperfectum
Accendens miſeræ riſum, taciturnus agit ſe
In ſecreta poli, ſolitiſque reconditur aſtris.
Illa repentino diuinæ nectare vocis
Ebria, dedidicit lacrymas; quin Buda receſſit
Ex animo, & paullùm ſpes faſtidita triumphi eſt.
Vſqueadeò censùs analecta minuta beati
Anguſtant hominis, vel amantem grandia, mentem!
Mox ad inexpliciti nodoſa oracula Cęli
Aduertens animum, dum ventilat omnia mente,
Scrutaturque animo non intellecta ſagaci
Verba: vel ipſe meo, Deus, inſultabis amori?
Dixit. an & Superis in me placet eſſe malignis,
Et Budam differre mihi? neſcitis, opinor,
Quid ſit amor, Superi. (precor ò hæc verba dolori
Indulgete meo.) Superi, neſcitis amorem
Si datis has voces; quippè ille ignorat amare,

Qui tantùm ambages dat reſponſurus amanti ;
Oh ! malè quæſitam Budam ! Sed , dum illa procellas
Nauigat ambagum , creſcuntque errore dolores ,
Et lacrymas caligo facit , Spirabilis aura
Ecce ! fatiſcentem fruſtràque arcana mouentem
Afflat ; & attonitam cęlesti luce ſerenans ,
Erudijt ſine voce animum , docuitque tacendo
Qui foret ad tantas interpres idoneus vmbras .
Senſit adeſſe animo lucem Regina , dieque
Mentem plena nouo : Roma eſt ! eſt Roma tenèbris ,
(Iam ſcio , iam video) ſola eſt interpres habenda
Roma meis tenebris ! Sanctiſſima Roma , meorum
Nuntia fatorum (nam te mihi ſydera talem
Inſpirant) animo iamnunc te prona ſaluto ,
Præuertoque meos mea per ſuſpiria paſſus ,
Dum maturet iter tua quo reſponſa petentem
Me tibi continuem, ſupplexque per oſcula adorem .
Hæc ait, atque Aquilà Romam placet ire curuli .
Ergo , vt erat , neglecta comas, inamæna dolore ,
Humidaque à lacrymis , galeæ ſeſe indere tantùm
Sollicita, & ſoliti per acerba inſignia Martis
Eſſe ferox formà ; (ſed amæna ferocia formæ eſt ,
Nam pulcher nulla decreſcit caſſide vultus .)
It dextram ferrata manum, clypeata ſiniſtram,
Nuda pedes, phalerata humeros, & ahenea pectus :
Bellonam è Rhodope, Scythicam vel Amazona credas,
Ni patrium flauis teſtetur crinibus Iſtrum .
Mordet gemma ſinum, gladijque volatile pondus
Sapphiro debet quòd penſile verberet auras .
Miſcetur decori terror, toruuſque venuſto.
Armatur pallore pudor; clamys aurea, crure
Ambitioſa tenùs, lambit ſuccinta chothurnos :
Arte

Arte Semiramiâ grauat hanc intexta Viènna ,
Cui piđurato numeroſum in ſtamine Turcam
Appellit Muſtàpha ferox; ſed ab aggere in hoſtem
Fulminat exporrectus iaſpide STAREMBERGVS;
Fulmineaſque licèt glandes Erythreide baccâ
Euomat in pictum bombarda amethyſtina Turcam ,
Murali credas afflatos fulmine Thracas ,
Et ferrugineâ gemere in caligine Lunam ,
Vſqueadeò veris erat ignibus æmula gemma !
Nec procul hinc LOTHARINGVS, equis argenteus albis,
Accubat obſeſſis, viridique in luce ſmaragdorum
Extat, ad auxilium iurata Boryſthenis arma
Sollicitans, quem non timido terrore rogantem
Videris, & credas audire adamantina verba .
Hic quoquè gentilis, ſed non cryſtallinus, Iſter ;
Scilicèt Othryſio maculoſum ſanguine dorſum
Vt referat, toto rubeos vehit amne pyropos ;
Extremâque fluens per torua corallia veſte ,
Naufragium horrendum , quamuis gemmatus, agebat ,
Et formidari poterat licèt aureus eſſet !

Et iam Cęſareâ ſtans Auſtria nixa volùcri
Abripitur terris ; iam nubes proxima pendet ;
Et cum Danubio decreſcere viſa Vienna ,
Ante oculos creſcente gelu , quo Norica Saxa
Vindelicęque niues inceſtant Itala Tempe .
Tranſuehitur Rhætos , Apenninuſque volatu
Stringitur ; Eridanum ſuſpenſa volùcris opacat .
Mincius auguſti attonitus ſtridore volatûs
Horret , & à raptu conſeruaturus olores,
Offert paſtores Phrygijs paſtoribus æquos ;
Quippè ſuper famulis pennis equitare Tonantem
Credit , vt inueniat qui non ſit natus in Idâ .

Iam conſanguineo Mantoides alite Nymphæ
Gaudent, & raptim vmbram præcipitantis adorant.
Tandem, vbi vicinæ ſulcantur nubila Romæ,
Audituſque Tybris propiùs; Regina volucri
Deſilit, obſequium vel ſic factura ſacratis
Mœnibus. Illa ſuum ad fulmen permiſſa redire,
Faſtidit veniam, Tyberinaque litora mauult.
Vſqueadeò pulchris Roma eſt formoſior aſtris!
Ergo Romanos pedes Auſtria permeat agros,
Et peregrina petit; Stat pallidus hoſpite tantà
Paſtor; & auguſto ſpecioſum Sanguine vultum
Admirata ſuis oſtendit Villica natis!
Quà dabat illa gradus, illic maioribus herbis
Prata triumphabant, ſubitiſque in floribus illam
Pingebant; veluti quùm præterlabitur hortos
Luciferum frenata ſuum Tithonia coniux,
Aut veſpertino variabilis Iris ab imbre.
Senſit, & ipſa aliquam veniſſe è gente Dearum,
Roma: etenim dum ſe propior vehit Auſtria, frondes
Motat Auentinus, Vaticanoſque per hortos
Coniferos crines inclinauere cupreſſi,
Tantæ molis erat maieſtas hoſpitis! at non
Intellexit adhuc quam partem illuminet Vrbis
Hoſpita, quiduè petat, neu qua ſit origine creta.
Et iam ſe tacito Regina incognita paſſu
Appulerat colli, cui prono à Sole ſedenti
Continuatur aquis & amantibus humida fagis
Aula Latinarum flaui rectoris aquarum.
Huc; vbi muſcoſo ſe margine circinat hortus,
Deliciæ Tyberis, quoties placet eſſe ſupino,
Nudus ad æſtiuam vel quùm ſe effeminat vmbram
Tranquillus totuſque ſuus; videt Auſtria cunctis
Conue-

Conueniſſe vadis, Tyberinaque iuſſa morari
Naiadas, quibus hortorum tutela Napeę
Omnibus è terris & ab omni Sole vocatæ
Adſtabant comites : nam primi gratia cętûs
Ibat Francigeros trabeata Lutetia flores,
Cum Rhodano, & Ligeri, & ripam indignante Garumnâ.
Mox & Pirene cuſtodia Veris Iberi,
Sed grauis inceſſu, ceù pergeret Apenninus,
Ibat fulua Tago, pariterque argentea Platâ.
Mox etiam Adriacis cognata Paduſa procellis,
Quæ, non tam patrio electro pretioſa capillos,
Quàm de Turcarum per Achaica bella cruore
Dulcè rubens, latè famulo ſtipata Timauo
Venerat, Euganeis audax præuertere Nymphis.
Hìc quoquè Parthenope multùm Sebethide cannâ
Glauca ſinus, inter ſocias Acheloidas extat
Quantùm inter famulas Nereidas Amphitrite.
Vltima Tyrrheni moderatrix Flora vireti
Conſtitit appendix pulchræ pulcherrima gentis;
Floriferiquè Arni ſoror herbida Tyrrhenine
Cum Faunis Bacchòque & pampineo comitatu;
Ipſaque cum reliquis Piſa inuitata Deabus
Ibat ab Hetruſcis emendatiſsima campis.
Quòdque magis ſtupuit, partem videt eſſe choreæ
Sarmatidas Nymphas, & quas habet ipſa ſorores
Per vada Danubij per & album frigore Rhenum!
Nec mora : dum liquidi per aquoſa Sedilia tecti
Iuſſa patris Tyberis cunctæ gens aduena Nymphę
Imperio faciles expectant : proſilit, ecce!
Muſcoſo è thalamo redimitus arundine barbam
Romanæ frenator aquæ; tum vulgus aquoſum
Ingreditur medius, circumſpectanſque vocatas;

Quali-

Qualitèr, emerito paſtor iam Sole, capellas
E paſtu reduces obſeruat ſedulus ómnes
Depoſitum patrio conſeruaturus ouili;
Explorat Tyberis cunctas cunctaſque videndo
Obſequium commune probat. Sola Auſtria Tybrim
Declinare ſagax, vicini è vertice collis,
Clandeſtina ſedens; vt inobſeruata futuram
Obſeruet ſcænam; multà ſeſe arbore opacat,
Et fugit ad ſalices, nec ſe cupit antè videri.
Tum Tybris: ò noſtri, dixit, gens candida Regni
Naiades, & florum vos ò ſpes pulchra, Napeæ,
Grande mouetur opus; cui veſtra iuduſtria metas
Addet, & à veſtro venient momenta labore.
Puda (tenetis enim quoquè vos gens ruſtica Budam)
Illa diù totis expectatiſſima votis
Buda, ſub Auſtriaco iam iam caſura Tonante,
Semineces muros non permiſſura ruinis
Eſt penitùs, donèc vacuam ſacra Purpura Rómam
Impleat; & magni numerum amplificata Senatùs
Vaticanum alijs confirmet Atlantibus Orbem:
Nam non ex alio lacrymanda eſt Purpura flore,
(Sic placitum Superis; nequè enim hęc vertigine mentis,
Aut auctore loquor ſomno.) quàm flore cruoris
Auſtriaci, cuius digeſtam in ſemina molem
Conſultura mihi, pridèm aſportauit ab Iſtro
Relligio! ergo, mihi dum finditur hortus aratro,
Vos, mecum Agricolæ, mandate hęc ſemina ſulcis.
Nec longam ſperate moram, qua lentus in herbam
Sulcus eat, tardòque ſeges ſe flore coronet:
Ocyùs Auſtriaco venient è ſanguine flores,
Quam bellatores ſteterint in Iaſona dentes;
Aut quàm, Sidonij quùm ſudauere iuuenci,

Creue-

Creuerit in ſulcis acies clypeata virorum:
Namque, hæc vicini quùm ſint annona triumphi
Semina, fatalis non differet herba roſeti
Maturare roſas; quin per miracula mille
Creſcet, prodigio vos cætera diſcite ab vno:
Emittet frondes quibus intertexta ſedebit
Buda! decebat enim redolerent ſemina Budam,
Quę modò ſanguis erant, pretium lætabile Budæ.
 Quis tibi tum ſenſus! quùm tot portenta loquentem
Furtìm obſeruabas, lacrymabilis Auſtria, Tybrim?
Plena tot augurijs, animum furata dolori,
Spemque ſibi gelidam accendens: Hæc! ſcilicèt, inquit,
Hæc ſunt! (quid dubitem?) ſunt hęc, quæ ænigmata Cęli
Monſtrauere mihi! teneo! quo gramine tandem,
Et quibus auſpicijs, & quo ſcribente per herbam,
Naſcentur flores inſcripti nomina Budę!
Eſtis, io, Superi: vobis mea gaudia curæ!
Non agor aduerſis, niſi quæ mihi fænore largo
Lætitiam pariant! iuuat, hactenùs iſſe caducam
Spem domitæ Budę. iuuat, inſuperabile vallum
Auſtriacos retudiſſe meos, victoria quandò
Maturanda fuit, trabeas quùm Roma Latinas
Cerneret Auſtriaci nitidas à flore cruoris.
 Hæc ait. & virides tandem pertæſa latebras,
Proſilit; audacem poſſeſſio proxima voti
Fecerat. et: manibus ſunt hęc quoquè ſemina noſtris
Digna: date, exclamat; date Naiades, oro, labori
Me comitem veſtro. Simùl hæc, ſimul alite paſſu
Conſtitit antè Tybrim, formoſam Pallada vultu,
Et Martem reddens habitu! Stupuere venuſtam
Vitrea turba Deam; defixique hoſpite tantà
Arcanum Satyri vix celauere calorem!

Quippe

Quippè per æſtiuas veluti quùm D.lia noctes
Regnat, ab argento, Stellarum cętera turba
Languet, & è plauſtro longè minor emicat Arctos
Indignata tegi, ſic coram Numine tanto
Quævis Nymipharum viſa eſt decreſcere forma!
Tum, ſic Diua prior: Tybrj, dulciſſime Tybrj,
Auſtria ſum; nec opus tecum, reor, ordine longo
Aut iter, aut Iſtri cauſas aperire relicti.
Fudam quæro gemens, quantùm nec fertur Eleuſis
Trinacriam quæſiſſe nurum, raptamùe ſororem
Exul Agenoreus! ſed, te, diuina loquto,
(Quandoquidem Nymphas dum Budę fata docebas,
Auribus intentis te clandeſtina bibebam)
Mærores tua verba meos, animàque ſenectam
Excuſſere mihi; nam denſa ęnigmata Cęli
Eloquio patuere tuo; nec digniùs vmquàm
Maieſtas, puto, ſe meminit diuina loquutam!
Ergo, mihi pariter liceat dare ſemina terrę.
Inſere me Nymphis; habilem permitte ligonem,
Aut raſtrum indulge; nam memet in omnia vertam
Tentamenta operis memet ſolertior ipsà.
Sic maiore meum ſpe conſolabor amorem,
Atque triumphus erit, meſſem accelerare triumphi.
Nec pudet agreſtis commercia ferre laboris;
Sic olìm Arcitenens non faſtidiuit ouile;
Sic, & Diua potens frugum, tractauit Aratra.
Annuit oranti facilis Tyberinus; & omnes
Intercà Nymphæ, Tyberis dum vexat aratrum,
Armatę calatho, lęuam dextramque ligone,
Conueniunt alacres, & crura & brachia nudę,
Incomptę, pulchręque tamen. prępit Auſtria cunctas,
Anteferens clypeo calathum, phaleriſque ligonem.
Qualis

Qualis Orontеæ per amęna roſaria ripę !
Si quando ſexum non diſſimulare iuuabat ,
Hippolite vacuas anteibat Amazzonas armis .
Proxima ſtat, nondum ſatyris conceſſa videri
Cymodoce, & Panope, Marranidos vtraque Nymphę
Filia, cognato Tyberis quas approbat amne .
Iam teneras omnes in agreſtia munera dextras
Expediunt . iam feruet opus; pars curua ligoni
Inſtat, ſaxa domans; rigidam pars flumine toto
Spargit humum anteuolans, & pulueris enecat vmbram;
Pars legem imponit ſulcis . fatale rotatur
Semen, & à ſparſo iam ſemine grandinat aer .
Iam virides herbæ in ſulcis; tum concolor herbis
Spes in arenoſo ſuccreuit pectore Diuæ ,
Cui iam lætitiæ rubicunda crepuſcula vultum
Pingebant : ſed adhuc non eluctata timorem ,
(Nam grauiùs lacerat vicina, & lenta voluptas)
Angitur, & dubio curarum fluctuat æſtu.
Deſperat, ſperatque ſimul, pallètque, rubètque ,
Spemque metumque rigat lacrymis, augetque rigando .
Qualis ab Occiduis expectans carbaſa ventis ,
Mercator, ſi fama monet vicina natari
Æquora ; tunc lętus probat intrauiſſe profundum
Et puppe & votis; mox, ſe procraſtinet Eurus ,
Speſue ſupinatis paullùm tabeſcat in vndis ,
Mæſtus, auara dolet quòd auarior æquora tentet ,
Et puppim vellet numquam ſperaſſe propinquam ;
Sic timet, & ſperat vicina in meſſe roſarum
Auſtria . Sic paritèr ſecum defuncta labore
Humida ſtat ſoboles, cui ſubſilientia verſat
Corda pauor, qualem facit expectata voluptas .
Euenere ! roſis iam ſe manifeſta fatetur

Buda

Buda ſuper ſubitis ! iam latè pendet in omni
Fronde ! alludenti iam lambitur vndique ab aura !
Quin etiam totum Budæ fit imago Roſetum !
Scilicèt, obſeſſam ramis imitantibus vrbem,
Emicat è ſulco denſiſſima ſylua roſarum !
Hìc laceræ turres, muriſque inflicta cicatrix
Redditur à ſcabro clypeatis cortice truncis.
Hìc & Cæſarei caſtella tonantia Martis,
Auſtriacamque Aquilam ſignorum in nube volantem
Criſpatæ in nodum ſpinoſo è caudice frondes,
Atque immaturo baccata cacumina flore
Paſsìm effingebant. Zephyrus quoquè, cæterà lenis,
Turbidus hìc, virides dum flamine verberat vmbras,
Dum ſpinas ſpinis allidit, & omnia miſcet;
Credas Pannonico pugnam increbreſcere campo,
Partitaſque in bella acies, tela obuia telis,
Cedentèmque loco media inter fulmina Turcam,
Et cadere, & ſecum Budam ſentire cadentem.
Víqueadeò exſultat mendaci in imagine Verum !
Et totas referunt manſueta roſaria pugnas !
 Spectant attonitæ tanta hæc miracula Nymphæ;
Et roſeum bellum, viridiſque pericula Martis
Nunc timidæ fugiunt, nunc, quod fugère coronant
Amplexu; & longùm viſu ſua gaudia paſcunt.
Prima tamen Budam gemmaſcere vidit in herbis
Auſtria; nam, quis amans rem non diſcernit amatam
Primus? & à cæco quis non eſt Argus amore?
Vt vidit, tamen vt perijt! liquidiſſima veræ
Gaudia lætitiæ dulci crudelia nodo
Anguſtant animæ fibras, furtòque decoro
Riſum intercipiunt ſuffurantùrque loquelam,
Vt nec voce bonis nec riſu alludere Fatis

Poſſit.

Poſſit, & à nimiâ iam ſit dulcedine amara !
Ceù triſtem ſors læta velit, miſerâmque voluptas !
Mox & lætitiæ felicitèr obluctata,
Neſcio quid præter ſolitum iuuenile renidens,
Exultat, crineſquè ſuos & pectus honeſtat
Flore : ſed, ipſa roſis & flore venuſtior omni eſt !
Ipſa ſibi pretium, flos eſt ſibi maximus ipſa !
Et quoniam nulla obſeruant extrema pudorem,
Atquè infrà lætam ſolet eſſe Modeſtia ſortem
Spontè genas, Nymphis vitreęque ſodalibus Aulæ,
Offert libandas ; Tyberimque, per oſcula mille,
Mandatorem operis proſpectoremque laboris
Approbat . indè : ageadùm, dixit, Tybrj candide, adora
Munificos mecum Superos, quibus vnica reſtat
Maturanda meis votis noſtroque labori
Scęna voluptatis, nimirùm, nuncia Budæ
Fama catenatæ, pleniquè ex arce triumphi.
Nec, reor, obſtabit mora longa fauentibus Aſtris ;
Et fortaſſe ſonat iam iam Dea turbida Budam !
Tu tamen intereà Famam præueite, roſaſque
Porrige ODESCALCHO Patri, quibus exprimat oſtrum,
Et Vaticanos hoc augeat imbre Dynaſtas.
Vade ; nec, hiſce roſis hæc dona volentibus, obſta.
En ! vt floriferum bibat ebria lana cruorem,
Emungunt ſe ſpontè roſę ; paſſimque liqueſcunt !
Quin, & adulantes frondes ſe in vellera vertunt,
Et fieri cupiunt, mutatà ſorte, Thiara !
Vix ea : quùm fatis ſtans Auſtria plena futuris
Arctoà de parte videt, ſine remige venti,
Fulueream nubem fluitare per aeris ęquor,
Et ſulcare viam, quà tollit in æthera Romam
Vaticanus apex, & ſaxeus aſſilit aſtra!

Horruit

Horruit augurio! & ſecum cryſtallina pubes,
Pendula ab aſpectu, ſuſpenſa ſilentia librant;
Donec puluereo de turbine, Syderis inſtar
Emicuit toto Victoria candida vultu,
Quantaque Cæſareà LEOPOLDO in luce ſedenti,
Attitit, & primos Budæ libauit honores.
Quæ ſic: Auſtria, viue! tenes, bona Diua, quod optas!
Buda tua eſt! cecidit, cecidit memorabile buſtum
Barbariæ tumido Regina ſuperbior Iſtro!
Sed, quoniam Superis Romam proficiſcor ab oris
Primùm ODESCALCHO rem narratura Monarchæ
Quo nihil in terris anguſtius aſpicit æther;
Tu, ſi tantus amor ſeriem nouiſſe triumphi,
Auguſtale ſacri mecum aduena Principis intra:
Tybride cui famulo dum tu fatale roſetum
Porgis, vt ille ſacros reparet tibi murice Reges,
Ipſa ſupinatę recitabo mænia Budæ;
Quantus & Othryſium LOTHARINGIVS ANNIBAL hoſtẽ
Fregerit; & quantùm, fruſtrà obluctante Hymenæo,
Contemptor thalami ſudarit NORICVS HECTOR.
Et quanto Turcam tepefecerit imbre cruoris
ARCHINTVS, quoties victor ſtetit obuius hoſti,
Et ſubitas potuit felix equitare ruinas!
Magne Parens, vultu, quo Sole ſerenior ipſo es,
Aſpice vtramque Deam, domitam quarum altera Budam
Portat, Romulei decus altera grande Senatùs:
Aſpice; adorandoſque nouo ſub murice Patres
Diuina quùm mente legis, precor, incipe ab Arno;
Primaque MEDICEVM nobis Heroa coronet
Purpura: quandoquidem, tanto poſt Principe, nulli
Ad trabeas venient, niſi qui, virtute decori,
Ornabunt oſtrum, non ornabuntur ab illo.

L A V S D E O.

1045.3
2
SS 357136